

בית מדרש

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 578

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	19:03	20:21
בני ברק	19:21	20:24
ציריך	20:00	22:15
וינה	20:30	21:59
אנטוורפן	21:30	22:59
פריז	21:15	22:49
לונדון	20:52	22:10

דבר הישיבה

"אלא התורה הזאת"

עם שחרור העיר העתיקה בשנת תשכ"ז, נהרו רבבות יהודים אל הכותל המערבי לשפוף שיח, דבר שנמנע מהם במשך שנים כה רבות. לשיא הגיעה הנהירה ההמונית בסופו של סדר הלימוד בליל חג השבועות, אז נהרו רבים להתפלל את תפילת השחר בשריד בית מקדשנו שם שורה השכינה, לשם היה מגיע כלל ישראל בימי תפארתו לחוג את רגל חג השבועות.

אחד מאברכי ישיבת מיר שהיה מהמקורבים ביותר למרן ראש הישיבה שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, הצטרף גם הוא לרבבות שעלו באותו בוקר לכותל המערבי. משום כך הפסיד את השיחה הקבועה אותה היה הגר"ח נושא בליל שבועות, לפני עלות השחר.

למחרת החג התעניין אצלו הגר"ח היכן היה, והלה השיב שניצל את ההזדמנות ללכת לכותל שזה עתה שוחרר. "האם לא עדיף היה להשאר בישיבה וללמוד עוד קצת?" שאל הגר"ח. אולם האברך השיב בשפה רפה שסבור היה שתפילת החג בשריד בית מקדשנו הינה בעל ערך עצום, לצרף קדושת החג עם קדושת בית המקדש.

לפליאת האברך, הוציא מרן רבי חיים סידור והראה לו את הפיוט המפורסם: "אזכרה אלוקים ואהמיה" הנאמר בסליחות ובתפילות נעילה של יום הכיפורים, בו מופיע המשפט: "עיר הקודש והמחוזות היו לחרפה ובזיות... ואין שיוה, רק התורה הזאת". רגילים לפרש שהתורה היא תחליף חיצוני שבזכותו אנו שורדים בגלות הארוכה. אך הפייטן מלמד אותנו אחרת. התורה היא שיוה, היא היחידה שנותרה מכל ההוד וההדר שהיה בבית המקדש, עיר הקודש והמחוזות שחרב. התורה עצמה היא חלק מבית המקדש וממילא אין סגולותיה פחותות מאשר תפלה במקום בית המקדש.

(לתתך עליון)

ראשי הישיבה, רבניה, ואלפי תלמידיה, מברכים את כל בוגרי וידידי הישיבה בכל רחבי תבל שנוכה לקבל את התורה באהבה ובברכת חג שמח!

מתורת רבותינו

התמדה וידעית התורה - דרכם של רבותינו

ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני.

כוונת הכתוב הוא להקדים ג' ענינים הם עיקרי ההכנה לקבלת התורה וכו', הא'. הוא ההתגברות והתעצמות בעסק התורה וכו', ותראה כי לא תושג ההשגה אלא בהתעצמות גדול. (אוה"ח הק').

בשיחתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל האריך במעלת שקידת ויגיעת התורה, ועורר כי כל גדולי ישראל לדורותיהם, ורבותינו ראשי הישיבה בפרט, זכו לגדול בתורה בזכות שעמלו בתורה בכל כוחם, בדבריו תיאר מעט מעוצם התמדתם:

ידוע ומפורסם גודל העמל וההתמדה בתורה שהיה למרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, שבשנות בחרותיו היה לומד כל יום שני סדרים מלאים ש"ס, וכל שאר היום היה יושב לשמוע ולקבל תורה מאחרים. ידועה גם היגיעה העצומה וההתמדה הנפלאה שהיתה למרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, שהיה לומד עד כלות כוחותיו ממש. לא אחת היה לומד בבית המדרש ליד הסטנדר עד אפיסת הכוחות, ולאחר מכן היה צונח על הרצפה יחד עם הסטנדר, תוך כדי שהוא ממשיך ללמוד על הרצפה.

ידוע ומפורסם גם גודל העמל העצום בתורה שהיה למרן ראש הישיבה הגר"נ פרוצוביץ זצ"ל

כך גם מרן ראש הישיבה הגאון רבי בייניש פינקל זצ"ל, שהיה עמל בתורה בהתמדה נפלאה, וכל ספר שלמד בו היה לומד אותו מתחילה ועד סוף, ולשם כך מוכרחים להיות בעלי ידיעה מוחלטת בכל סוגיות הש"ס.

נמצא איפה, סיים מרן רה"י הגרנ"צ, כי כל ראשי הישיבה של ישיבת מיר, זכר צדיקים לברכה, היו מופלאים מאוד בהתמדת התורה, עד כדי שאפשר לומר כי ענין זה הוא מיסודות הישיבה, שנתייסדה על יסודות אלו - עמלות בתורה וידעית כל התורה כולה.

שיחות רבי נתן צבי - פר' יתרו (עמ' קכ"א)

כפה עליהם הר כגיגית

סיפר הגאון רבי חיים הכהן קמיל זצ"ל, זכורני שבהלוייתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל נעמד מו"ר מרן ראש הישיבה הגר"נ פרוצוביץ זצ"ל להספידו ואמר מספר מילים, וכה היו דבריו "הראש ישיבה הכריח את התלמידים להיות גדולים בתורה". [הוסיף הגר"ח קמיל ואמה מי שלמד שם יודע עד היכן הגיעו הדברים, זה לא היה פשוט כלל וכלל, היה זה הכרח בגדר "כפה עליהם הר כגיגית"]. עמד שם הגאון

רבי חיים מיליקובסקי זצ"ל ראש ישיבת אמשנינוב (מגדולי תלמידי הישיבה) וכששמע את המילים האלו מיד קרע קריעה בבגדו, פתאום הוא הרגיש שכל זה הסתיים.

זה היה סוד הנהגתו של מרן רה"י הגר"א, ובכח זה הצליח להעמיד תלמידים גדולי תורה כה רבים שהאירו את שמי העולם היהודי בתורתם, ראש הישיבה הכריח, ובלי זה לא הולך כלום.

(שפתי כהן שבועות, עמ' כ"ו)

שיהיה לך 'מחייב' ללמוד

סיפר הגאון רבי יהודה עדס שליט"א, שבתור אברך הוא למד בשיבת מיה, לאחר מכן כאשר עבר לגור בעיר אחרת עזב את ישיבת מיה, אך לפני כן בא

לי צורך בכך, אני לומד גם בלי זה, אך ראש הישיבה התעקש ואמר, כך אתה לומד סתם, אבל כך יהיה לך "מחייב" ללמוד...

כבר הגיע זמנו לדעת ש"ס

בהיות מרן ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל כבן שבע עשרה למד תקופה קצרה בראדן, ובתוך כך הזדמן לו לבקר באיישישוק הסמוכה, דודו שהיה מחשובי העיר לקחו לביקור אצל רבה של איישישוק הגאון רבי יוסף זונדל הוטנר זצ"ל בעל "אולם המשפט", שנודע כאחד מגאוני הדור.

כשנכנסו לביתו מצאוהו רכון על הגמרא, הקדימו לו שלום והשיבם בשלום והזמין לשבת מבלי להפסיק מלימודו ומבלי להרים את ראשו מהספר. לאחר דממה שנמשכה מספר דקות אמר הדוד על מרן רה"י הגרא"י שהוא לומד בראדן וכבר יודע ש"ס, בשמעו שהאורח הצעיר יודע ש"ס זקף הגרי"ז את

עיניו מן הספר ושאל: בן כמה הוא? וכשהשיב הדוד שהוא בן י"ז שנים, ענה ואמר: אם כן - מאי רבותא, אכן כבר הגיע זמנו לדעת ש"ס.

(הקדמה לס' אולם המשפט)

מה אהבתי תורתך

על אהבת התורה הנפלאה של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, כותב הגאון רבי אלימלך מלר זצ"ל מראשוני תלמידי הישיבה בירושלים:

החדה, כשהוא מתנצל שעליו למהר וללכת, אבל הוא חפץ לשמוע את הדברי תורה שהחתן ידרוש אחר"כ. ואמנם יצא אליו החתן שליט"א ונעמד מחוץ לדלת חדר היחוד, משגמר להרצות בפניו את כל הפלפול, חזר לחדר היחוד.

לא היה אחר ורע לאהבתו לתורה של מו"ר מרן הגרא"י פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיה, סיפר לי הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א שבליל נישואיו הגיע מרן הגרא"י למקום החתונה בשעה שהחתן היה בחדר היחוד, ועם כל זה לא נמנע לגשת ולנקוש על דלת

וכמו כן שמעתי מכבוד הגאון רבי מאיר הלוי סאלאווייצקי זצ"ל שגם אצלו היה כעין זה, שכאשר היה בחדר יחוד באו ואמרו לו שהגרא"י יושב למטה באולם ומצפה לו שהוא יצא מהחדר יחוד ורוצה

לשמוע את התורה שלו... ואכן יצא ואמר למו"ר את מה שהכין לומר.

סיפר לי הגאון רבי אפרים ברודיאנסקי זצ"ל, שאמר לו ראש ישיבת מיר ששמע מלומדי הישיבה לדורותיה מאתים ושבעים חידו"ת על סוגיית "יאוש שלא מדעת", והוא זוכר את כולם, ואותם הוא רוצה לומר בישיבה של מעלה לאחר הסתלקותו.

(שי למלך - שבועות, עמ' ת"מ)

כל ימיו בעמוד והחזר

מעשה בעיר אחת בארץ ישראל, שיסדו בה כולל אברכים חדש, וקבעו שבכלל סדרי הלימודים יצטרכו האברכים לחזור על תלמודם ארבע פעמים במשך השבוע, ובהיותם מקורבים למרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, אשר היה תמיד מעודד ומזרז את בני הישיבות לחזור הרבה על תלמודם, באו לבשר לו את הבשורה הטובה על יסוד הכולל, במחשבה כי בודאי ישמחו אותו בכך.

(וכלשונו: "פון דעם וועט נישט וואקסן נאר גרויסע עמי-ארציס!"). והוסיף ראש הישיבה והורה להם: "כדי להבין את הגמרא, צריך ללמוד חמש פעמים, ואילו לחזור - צריך לפחות חמש עשרה פעמים!"

נענה מרן ראש הישיבה ואמר להם: "מה! רק ארבע פעמים! מזה לא יצאו אלא עמי הארצות גדולים!"

באותו מעמד סיפר מרן הגרא"י פינקל, שהיה אברך אחד אשר נגש לפני מרן הגרא"י גרודזנסקי זצ"ל לעמוד על כור המבחן, כדי לקבל ממנו כתב "סמיכה".

שאלו הגרא"י: "כמה פעמים חזרת על החומרא?" השיב האברך ואמר: "שבע פעמים!" תמה כנגדו מרן הגרא"י ואמר בהחלטיות: "רק שבע פעמים! אינני מוכן לבחון

אותך!" חזר האברך הלה והרהיב עוז לשאול, כמבקש לדעת: "וכמה פעמים למד הרבי?" ענהו מרן הגרא"י: "עד ארבעים פעמים ספרתי, ואחרי ארבעים פעם כבר חדלתי לספרו!"

וכאן המשיך מרן הגרא"י פינקל ואמר לאברכים: "הרי ידוע כח זכרוננו המופלא של מרן הגרא"י, ואף על פי כן לא הספק במעט חזרות, אלא הקפיד לחזור על כל הש"ס והפוסקים עשרות פעמים. אמרו מעתה וכי די בכך לייסד כולל שיחזרו בו רק ארבע פעמים בלבד?"

(הדרן עלך, עמ' ע"ג)

זכי לבני ישיבה צריך לדבר על התמדה?

סיפר אברך שהשתתף בימי בחירתו בועדי מוסר אצל מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל. ראש הישיבה ביקש מהם שיכנסו לפני כל ועד, לומר לו על איזה נושא הם מעוניינים שהוא ידבר בפניהם. באחת הפעמים הם נדברו ביניהם לבקש מרבי חיים שהועד יהיה על התמדת התורה, אף אחד מהם לא חשב שיש חסרון כלשהו לבקש ועד על נושא חשוב כל כך כאשר נכנסו אליו ואמרו לו שהם מעוניינים לשמוע ועד על התמדה, הזדעזע

רבי חיים כולו - "זכי לבני ישיבה צריך לדבר על התמדה?" הרי האושר הגדול ביותר שיש לנו הוא האפשרות לעסוק בתורה הקדושה. איפה ראינו או שמענו שצריך לעורר אנשים לאסוף פנינים ומרגליות? לא ציפיתי לדבר בפני בני ישיבה על התמדה. וסיפר האברך שהזכות שזכה לראות את הזעזוע והבושה, שרבי חיים חש על בני תורה שצריכים ועד חיזוק על התמדה, מעוררת אותו עד היום, לייקר ולנצל את הזמן שמעניק לנו בורא

עולם, ומאפשר לנו להדבק בתורה הקדושה. כנראה שהשקדן הגדול אשר יגע והתמיד בתורה הקדושה בכל המצבים באופן מופלא, וזכה למתיקות ועונג התורה הקדושה, מרן ראש הישיבה הגר"ח זצ"ל, בחר בדרך זו לעורר את תלמידיו להתמדה ושקידת התורה.

(שלמי שמחה קובץ א', עמ' קנ"ה)

המתמיד הוא נזר הבריא

רשימה שכתב מרן ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרוצוביץ זצ"ל באחת ממחברותיו, ונאם הדברים למי שאמרם (נדפס בספר בנין נחום, עמ' תקס"א): הבריא הוא כולה הינה "מתמיד" בעבודתה, אפילו עשבים מוציאים את שרשיהם עמוק באדמה הלחה, והיניקה עולה למעלה למעלה עד צמרת האילן והוא מוציא פירותיו, והעץ אומר שירה בשמחה ובאושר שממלא את תפקידו החשוב הנועד לו מן הקב"ה. כן כל נברא ישור לו שירתו בכל יום כפי מצבו המוכן לו. רק האדם שבשבילו הכל נברא לדאבוננו פניו אינם שמחים, אינו אומר שירה, הוא שר שירת יגון נאנח ונאנק, למה ומדוע? הטעם הוא שאינו משריש שרשיו בתורה הקדושה - לו היה מתמיד בתורה"ק, היה האדם פורח ומבלבל, שר ומזמר שירה, לו היה

דבק בהשי"ת ומתעסק בדברי הנביאים וחז"ל, אז היה מאושר, רק מפני שאין לו התמדה בלימודו, גם כשיושב אל הספר הוא נרדם, מפהק, יש לו מפריעים שונים, בכל רגע הוא מפסיק מתלמודו.

כשלוקחים גרעין בארץ, וכל שעה היינו לוקחים אותו מן הארץ ומפסיקים את יניקתו וגידולו, האם היה מצמיח משהו? כמובן שלא. כן גם התורה, כדי שתשפיע על דמותו של האדם, כוחות נפשו ומידותיו, מוכרח הוא שיהא מתמיד בלימודו בלי הפסקות ובלי הפרעות, או אז יתגדל מן התורה האדם השלם.

לא, לא זו הדרך! ילד יקר, כשאתה לוקח ספר לידך, כמו נזר תעשה שעיך לא תמוש מן הספר עד זמן קבוע, באם תכשל ותפסיק תלמודך, תקנוס עצמך

במשהו, כדי שבפעם האחרת תזהר. כל העולם מקנאים במתמיד, כולם משוררים אודות המתמיד, אבל רק מעטים מבינים איך להיעשות מתמיד למעשה.

נלמד משונאנו הגדול, מיצר הרע. אלפי שנים הוא עומד על משמרתו לתכלית דבר אחד, להסיח את האדם, ודור אחר דור מביא על העולם מלחמות שריפות והריגות, רק משום שעושה עבודה באמונה ובהתמדה עצומה.

המתמיד הוא נזר הבריא, הוא האדם המאושר בעולם, בטלה היא השונא הגדול של האדם שלאט לאט מאבדת צלם אלקים מן האדם.

שיחת מורינו ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל שליט"א

נאמר בהיכל הישיבה הק' - ר"ח סיון שנה זו

חתונתו. אנו הולכים להיות שותפים עם הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. עלינו נאמרו: "ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא". פסח זה גילוי ה"אנכי ה'" - אני ה' ולא אחר - במורא גדול, זו גילוי שכינה עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם. שבועות זה אורייתא. ומה שבאמצע - זה החיבור שלנו, עבודת המידות של הספירה.

זו ברית שאי אפשר להעלות על דל שפתיים אפשרות של חיבור כזה, כביכול הקדוש ברוך הוא וישראל ואורייתא חד הוא. אפילו משה רבנו הוסיף יום אחד מדעתו, אף שכל העולם תלוי ועומד ליום הזה, ואם לא יקבלו - העולם יחרב. אבל כנראה שאם לא תהיה הכנה כראוי - עוד יותר יחרב. מלאכי השרת לא יכלו לתפוס פסגה שכזו - "מה אנוש כי תזכרנו". והנה, הנה מגיע יום כלולותינו, פסגת כל הפסגות, יום

חזו בני חביבי, שמשתכחים בצערא דידהו ועוסקים בחדוותא דילי. זה אוחז צמרמורת מלאכים, שרפים זוחלים ורועדים. כל העולמות משותקים באימה, עליונים ששוו תחתונים עלזו. והנה, הנה אנחנו עומדים לקראת היום הקדוש הזה, יום אשר עמדתם לפני ה' אלוהיכם בחרב. "ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל" (דברים ז, יא).

הקב"ה מתאווה שיהיו ישראל עמלים בתורה

כי זה נקרא "חיי שעה" - שמגינה רק לשעה. וכל עניין התפילה תלוי רק בעסק התורה הקדושה, ובלעדיה אינה נשמעת, כפי שכתוב: "מסיר אוזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה" (משלי כח, ט).

ובסוטה מט. נאמרו: "כל העוסק בתורה מתוך דחק, תפילתו נשמעת ואין הפרגוד ננעל בפניו". ובירושלמי יש גרסא שרבי שמעון בר יוחאי אמה: "אילו הייתי בהר סיני, הייתי מבקש שני פיות: אחד לתורה ואחד לתפילה". ברא"ש בתמיד מבואר היכן התפללו בבית המקדש - לא כנגד המזבח, לא כנגד קודש הקודשים, אלא במקום לשכת הגזית, ששם יוצאת הוראה לישראל. והדברים תמוהים: מה פשר המפתח הזה שפותח כל השערים?

מכל וכל. משא ומתן בשאר מצוות, ואפילו בתפילה,

"אם בחוקתי תלכו" (ויקרא כו, ג) - מלמד שהקדוש ברוך הוא מתאווה שיהיו ישראל עמלים בתורה (תו"כ). ובברכות לב: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: "כל המאריך בתפילתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב, שנאמר 'תוחלת ממושכה מחלה לב'" (משלי יג, יב). "מאי תקנתיה?" - יעסוק בתורה.

ייתכן שמבקש אדם רחמים ומפציר הרבה ולא נענה, אך בזכות התורה נענה. מדוע רק זכות התורה עומדת שנענה בכל מצב? הלא אם אינו זכאי עתה, מה כוח התורה שפורצת כל השערים?

וב"נפש החיים" שער ד' פרק כ"ו מבואר שאם, חס וחלילה, יש רפיון בתורה, מתמעטת הקדושה וכל ההשפעות בעולם. ואם, חס וחלילה, כולם מניחים את התורה אפילו לרגע אחד, כל העולמות בטלים

דלאון בלעותא - צלותהון בכך מקבל

מקבל והניא בעותא" (סדר אקדמות). הקדוש ברוך הוא חושק ומתאווה שיהיו יגיעים בתורה, ומקבל תפילתם וממלא מבוקשם. "קטירא לחי עלמא בתגא בשבועתא קבל יקר טוטפתא יתיבא בקביעותא" (שם). זה חביבי לפניו ועושהו לכתר ועטרה לראשו וקבועה במקום תפילין.

שופר, וחשבו החסידים איזה תיקונים הוא פועל שם. ובאמת, למד שם "קצוות החושן", כי כשאבא שמח הוא נותן לכולם וזה ממתיק את כל הדינים. העמל בתורה, כביכול, נותן לקדוש ברוך הוא מה שמתאווה לו, אף הקדוש ברוך הוא מחזיר לו את כל תאוותיו וצרכיו. זה בלי חשבון.

"צבי וחמיד ורגיג דלאון בלעותא צלותהון בכך

"ושננתם לבניך" (דברים ו, ז) - אלו התלמידים שנקראים בנים. כל מי שמבקש טובה מחברו או משר ומלך, יש הנהגה של חשבון: אם ראוי לזה, אם כדאי לו וכמה ייתן. אבל "רחמנו כרחם אב על בנים" - זה בלי חשבון, שאדם מטיב לאוהבו, לאשתו או לילדיו - זה בלי שום חשבון, תמורה וצמצום.

מובא שהדברי חיים הסתגר בחדר לפני תקיעת

התורה עומלת לו

דברים, אדרבה - זה כוח הביטול עצמו. ככל שיוגע יותר - מוצא יותר זה אמנם מציאה, זה לא מכוחו, אבל זה כאן הרז וזו המתנה. זהו השימוש: שכל שיש יגיעה, אף שאין שום דרך טבעית להגיע למטרה, אבל "תומת ישרים" מבטיחה לנו את המציאה מתוך היגיעה עצמה. הצדוקי את זה לא הבין - אם רבא לא הבין, אז אין פתרון, זו פזיזות לחפש עוד. נכון, בדרך הטבע אכן כך, אבל התמימות הזו נותנת מהלכים מעל כל טבע. התורה עומלת לו, שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסודיה. וכל כך למה? מפני ש"אכף פיהו על דברי תורה" (רש"י סנהדרין צט).

העומק של ה"נשמע", יש כאן סוד וכלי שימוש שבעצם אין כאן שני דברים של "נעשה" לחוד ו"נשמע" לחוד. אלא שזה יצירה אחרת לגמרי של אדם שכולו למעלה מהטבע. העשייה היא אחרת והשמיעה היא אחרת לגמרי. אילו אמרו "נשמע ונעשה", משמע שהעשייה היא העיקר, והשמיעה היא "היכי תמצא" (איך אפשר) לדעת ולשפוט אם נכון הוא. משמע: אני קיים כמציאות בפני עצמי, ואם ארצה - אעשה. אבל "נעשה" שקודם ל"נשמע" הוא בטל לגמרי ואין לו שום מציאות עצמית. וככל שמתבטל יותר, כך מבין ושומע יותר והופך להיות עצם הדבר המלאכים לא יכולים לעשות שני דברים יחד, אבל זה לא שני

אמנם יש עוד בסיס לקבלת התורה. אמר הצדוקי לרבא: "עמא פזיזא דקדמיתו פומיכו לאודניכו, אכתי בפחזותיכו קיימיתו" (שבת פח). אמר לו רבא: "אנן דסגינן בשלימותא - כתיב 'בן תומת ישרים תנחם' (משלי יא, ג), הנך אינשי דסגן בעלילותא - כתיב בהו 'וסלף בוגדים ישדם'" (שם).

מה עניין הפזיזות ל"נעשה ונשמע"? ואם לא היינו מקדימים "נעשה" ל"נשמע", לא היתה אצבעו של רבא זבה דם? ומה עניינו של "תומת ישרים תנחם"? מהו הרז של "נעשה ונשמע" שמלאכי השרת משתמשים בו, ואיזה שימוש עושים בו?

אלא, על כרחך שמלבד הנאמנות של ה"נעשה" ומלבד

מלבד אהבת התורה צריך גם עמל התורה

עולם, גם זה ישנו היום. אבל אחר חטא העגל צריך גם את החלק השני של העמל והיגיעה. ודאי אהבה רבה, אבל צריך גם חמלה גדולה ויתרה. על זה צריך תפילה בתחנונים: "אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו להבין". ואדרבה, אחר העמל, ההנאה וקניין התורה הופכת להיות חלק בלתי נפרד מהאדם – את זה אי אפשר לשבור. זהו קניין נצחי.

הדעת. בלוחות שניות נתחדשה התורה על ידי יגיעה ועמל. נתחדשה השכחה ויצר הרע שולט, כדאייתא במדרש שכשנאמר "אנכי" – נעקר יצר הרע מלבם. בלוחות ראשונות קניין התורה היה על ידי אהבה ודבקות. וכל עניין הספירה היה, כמבואר ב"ספר החינוך", להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד והנכסף ללבנו. וכך היה מתן תורה פה אל פה – "מה טוב דדיך מיין". וזוהי הברכה של אהבת

זהו החילוק בין לוחות ראשונות לשניות: שמלבד אהבת התורה צריך גם עמל התורה. ב"שיח יצחק" בשם הגר"א מבואר ש"אהבה רבה אהבתנו" (ברכת אהבת עולם) זהו עניין לוחות ראשונות. "חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו" – זהו עניין שאחר חטא העגל היה צריך חמלה גדולה ויתרה יותר מבראשונה. אלא, מבואר בילקוט סוף יהושע: משנשתברו הלוחות נגזר עליהם שילמדו תורה מתוך הדחק ומתוך טירוף

בכל פעם שיושבים ללמוד תורה – יש כאן קבלת התורה

בברכת התורה. זה לא רק ברכה על עצם המצווה של לימוד התורה או על עצם קבלת התורה, אלא על החיבור שלנו לתורה: "ונתן לנו את תורתו". ותוך כדי הברכה מבקשים על המשך הדורות – "ונהיה אנחנו וצאצאינו", מה שלא מוזכר בברכות אחרות. ולמה דווקא על עריבות התורה? אלא, על כרחך, כי זה לא עוד מצווה, אלא זהו החיבור של כל אחד בפרטיות וחבור כל הדורות כולם. וכל אחד חייב לגלות את המקסימום שהוא יכול לפי ערכו.

חיי העולם הבא. וכאשר נצטוונו בברכה אחר כל האכילה, כן נצטוונו בזו. זאת אומרת שבכל פעם שיושבים ללמוד תורה, בעצם יש כאן קבלת התורה. בזוהר הקדוש, מובא ב"נפש החיים": "מאן דאשתדל באורייתא כאילו קאים כל יומא על טורא דסיני לקבל אורייתא" (מי שעוסק בתורה כאילו עומד כל יום על הר סיני לקבל תורה). ובטור נפסק שצריך לכוון את זה

נפסק להלכה (או"ח סימן מ"ז) ש"אהבה רבה" פוטר ברכת התורה. זה פלא! הרי צריך שהפתיחה והחתימה יהיו עיקר המטבע של הברכה. מה זה קשור לברכה על התורה? אמנם באמצע מבקשים "ותן בלבנו והאר עינינו בתורתך", אבל עיקרה הרי הוא אהבת ישראל. הרמב"ן ב"ספר המצוות" מצווה ט"ו כותב שנצטוונו להודות לשמו בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתן תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל

אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא

היא: "אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא". "וקרבנתו לשמך הגדול". ומיד אנו מחזירים אהבה ומסירות נפש: "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים ו, ה).

ורחמים רבנן. ארובות השמים נפתחו, נשפכים מעיינות של אהבה לכל יחיד. "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" (שיר השירים ח, ז). ועל כן זהו ברכת התורה לדינא, כי מהותה של התורה

אז מה בעצם אומרים בברכת התורה? מה הייתה הפסגה של מתן תורה? "ובנו בחרת מכל עם ולשון וקרבנתו לשמך הגדול סלה באמת להודות לך וליחדך באהבה". אהבת אותנו ורציית בנו ורוממתנו מכל הלשונות. התורה נקראת "רחמנא אמר", מוקיר

"נתגדלתי ונתרוממתי" – בן תורה הוא אדם אחר לגמרי

"טוב לו, הוא כמו כולם, הוא מספיק כמו כולם, הוא מחדש כמו כולם, אפילו קצת יותר". כל אחד יש לו את "וקרבנתו" הפרטי שלו. זה לא סתם "אילולי התורה", אלא "אי לאו האי יומא" – ה"נתרוממתי" הפרטי שלו. לכן זה חלק בעצם מטבע הברכה. ו"והערב נא", אומר רש"י (ברכות יא,): "יערבו עלינו לעסוק בהם מאהבה".

לחברו, אין אדם דומה לחברו. כל אחד, עם הכוחות שלו, צריך כסדר לצמוח ולהתרומם. צריך להרגיש את "ורוממתנו מכל הלשונות ובחר בנו מכל העמים". זה עיקר מהות התורה. "שירדה שנה לעולם" – זה לא שם לוואי, זה עיקר השם של הר סיני (ראה שבת פט). בן תורה הוא אדם אחר לגמרי, וכל יום הוא צריך להיות משהו אחר. כמה שאסור להתגאות על השני, כך אסור לא פחות להשוות עצמו לשני.

"אי לאו האי יומא, כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח:). דווקא רב יוסף, שהיה גדול הענווים, הוא מתפאר בזה. עומד על זה ה"באר היטב" (אורח חיים סימן תצ"ד). אדם צריך לשמוח עם התורה, אפילו עם הגדלות שלו בתורה. אבל דווקא לציין שהוא יותר מהרבה "יוסף שבשוקא"? כן, אדרבה, דווקא עם הענווה, עם זה שהתורה היא כמדבר, אבל המהות של תורה: "נתגדלתי ונתרוממתי". אין יום דומה

בני התורה הם הנבחרת של העולם כולו, הם לגיונו של מלך

החיים, את אוצרותינו. בני התורה הם הנבחרת של העולם כולו, הם לגיונו של מלך.

חג השבועות זה אמנם יום דין לרוחניות, אבל זה זמן שכולו "נפשי חולת אהבתך" (שיר השירים ב, ה). תשרי זה זמן של דין לכל באי עולם. צריך ראש השנה, יום הכיפורים, רק אחר כך אפשר להגיע לשמחת תורה, להושענא רבה. מפסח עד עצרת זה הזמן של עלייה והשפעה אין קץ, ו"ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים".

אל פה. והן מעיין בלתי פוסק, "קולות מים רבים אדירים". ו"אהבה היא כמים הפנים" (משלי כז, יט). כל הברכות של "בחוקותי" אינן בגדר שכר. "שכר מצווה בהאי עלמא ליכא". אלא הן תנאי קיום. עמל התורה – אוכל פירותיהן בעולם הזה. זה רואים בחוש איך עולם התורה קיים, ולא שבת לוי בלבד, אלא בכל מקום ובכל זמן כל ישראל יש לו כתר משלו. ו"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו) – זו ההקדמה למתן תורה. לדעת להעריך את

ברכת התורה כל עניינה היא ברכת אהבה. "אהבה רבה אהבתנו", "חמלה גדולה ויתירה", "ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים". בתנחומא פרשת נח: "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך" – שלא תמצא תורה שבעל פה אלא מי שאוהב את הקדוש ברוך הוא בכל לבו וכל נפשו, לפי שיש בה צער ונדודי שינה. אלא שכל המצוות – ההשפעה שלהן לפעמים יותר, לפעמים פחות, אבל הן בגדר "טיפין טיפין". אבל השפעות התורה הן מאהבה – "ישקני מנשיקות פיהו" (שיר השירים א, ב), כחתן היוצא לקראת כלה – פה

כי עזה כמוות אהבה

כמוות אהבה (שיר השירים ח, ו). זה עצם מעצמיה. כאן לא יעזרו 'קונצים', לא שכל ולא שום פטנטים – צריך אמא. כאיש אשר אמו תנחמנו, 'עובר ירך אמו'. נאר א טאטע בלייבט א טאטע און א מאמע בלייבט א מאמע. כי 'עזה כמוות אהבה' – זו הדרך לזכות לתורה. כשאדם אוהב את התורה, התורה אוהבת אותו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי התורה וסדריה.

להשכיל, חנונו מאיתך דעה בינה והשכל. מה עניינו של אהבת התורה באמצע התוספות? ענה לו רבי מאיר שמחה זצ"ל: "אמא שמסרה את התינוק שלה לבייביסטר" לכמה שעות, והילד בוכה ללא הרף והוא לא מפסיק לבכות כמה שעות. האמא חזרה, לקחה את התינוק על הידיים, ומיד נרגע. מה קרה כאן? למה הוא בכה כל הזמן? ניסיתי להרגיע ולא עזר כלום. מה ההבדל בין האמא לשכנה? כי עזה

מעשה נפלא סיפר החברותא של הגאון ה"אור שמח". פעם נתקשו מאוד בהבנת התוספות. אמר לו רבי מאיר שמחה: "מכיוון שאין אנו מבינים, לאחר עמל גדול, את דברי התוספות, צריכים אנו להתפלל לקדוש ברוך הוא שיתן בליבנו אהבת התורה!". ואכן, עמדו להתפלל ונתברר הכל והבינו התוספות על בוריו. תמה החברותא: "מה זו התפילה על אהבת התורה? הלא מבקשים 'והאר עינינו בתורתך ותן בלבנו להבין,

לולי תורתך שעשועי

היכא את בר לקישא! והוה קא צוח עד דשף דעתיה מיניה" (בבא מציעא פד).

זה לא נתפס! אדם שחי בצרות כל ימיו, גיבור אדיה, כאן הוא לא יכול היה להחזיק מעמד. "היכא את בר לקישא" – אין לו רווחא שמעתתא. פשוט השתגע.

"בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה". למה שימות? למה שלא יחזור לדעתו? כי זה לא היה עוזה, אין לו רווחא שמעתתא, הוא שוב ישתגע.

כשהרב שך זכר צדיק לברכה נפטרה לו בת, הוא מאוד נשבע, לא יכול היה להתנחם. הדבר היחיד שניחם אותו – אמר לו רח"ע, שגם לו נפטרה בת יחידה – אין מה שניחם רק התורה: "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי" (תהלים קי"ט, צ"ב). אמר הרב שך: פעם אחת הרגיש

את הגיהנום בעולם הזה – ליל שבת נכבה האור והוא לא מוצא את ה"רשב"א".

דהוה אמר רבי יוחנן, אמר ליה: תניא דמסייע לך. "אמה: את כבר לקישא?" (אתה כמו ריש לקיש?). "כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרים וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבע פרוקי, וממילא רווחא שמעתתא". "ואת אמרת: תניא דמסייע לך?"

אטו לא ידענא דשפיר קאמינא? "הוה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמה: היכא את בר לקישא,

"שימני כחותם על ליבך כחותם על זרועך, כי עזה כמוות אהבה, קשה כשאל קנאה, רשפיה רשפי אש, שלהבתיה" (שיר השירים ח, ו). "אם ייתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב רבי יוחנן את התורה – בוז יבזו לו".

רבי יוחנן האמורא הקדוש: עברתו אמו – מת אביו. ילדתו – מתה אמו (קידושין לא). לא היו לו הורים יום אחד בחיים. עשרה בנים היו לו – כולם מתו בחייו (ברכות ה). הוא לא נשבע, להיפך, הוא הלך לנחם אחרים עם העצם של בנו הקטן – "דין גרמא דעשיראה ביר" (זהו העצם של הבן העשירי). מה כן שבר אותו? "כד נח נפשיה דריש לקיש והוה קא מצטער רבי יוחנן בתריה טובא". "אמרו רבנן: מאן ליזל ליתביה לדעתיה? ליזל רבי אלעזר בן פדת,

דמחדדין שמעתיה". "אזל יתיב קמיה". "כל מילתא

שמחת התורה כפשוטו

היה שיכור מאהבת התורה. הוא פעם נסע במטוס. מגיע התלמיד שלו שישב במחלקה ראשונה ורואה את רבו יושב בצפיפות עצומה עם גמרא, כולו זורח. אמר התלמיד: "רבי, בוא תשב במחלקה ראשונה, אני אשב כאן". אמר לו רבי שמואל: "חבל עליך. תן לגוי שלידי את המקום ובוא שם ליד. יש לנו עוד עשר שעות על 'מגו' במקום 'עדים'". "בוז יבזו לו".

זיס פון ציקער! זו שמחה שממלאה את כל הנפש, את זה אי אפשר לקחת בשום אופן. בתור בחור, עד גיל 25, הוא למד 200 פעם מסכת יבמות. ביקש מכל בחור שילמד איתו ויסביר לו שוב ושוב.

יש יהודי חשוב בחברון שהתנצח עם בנו בלימוד – היה שם דם ואש ותימרות עשן. בסוף הם יצאו בריקוד נלהב "ברוך אלוהינו" במשך שעות וחצי, אשרי עין ראתה זאת. הגאון רבי שמואל בירנבוים

מחזה שכיח היה אצל מורי, הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, שהיה פשוט רוקד משמחה אחרי שהיה מתייגע ומתייגע למצוא פתרון לקושיה. ובסוף היה לוועס את זה שוב ושוב ומתקשר לאנשים: "תראו איזה מציאה!", ואומר לי: "לך תביא לחיים". היה שגור בפיו שרבי ברוך בער אמה: "היה שווה את כל חבלי הלידה של אבא שלי בשביל הסברה הזו". הוא פעם שאל את אבא זצ"ל: "מה אתה אומר על סברה זו?". ענה: "גאנץ גוט" (טוב מאוד). "גאנץ גוט? ס'איז דאך

מ"ה קניני התורה

לידתה היא כבר בשלימותה. אדם מלשון אדמה, כי מעפר לוקח הוא, הוא מצמיח תמיד, תמיד מתחדש ומוציא מן הכוח אל הפועל. לא רק שהוא נלקח מן העפר, אלא "אל עפר תשוב" (בראשית ג, יט) – גם הגוף, שהוא מת לכאורה, אם הוא חי כמו שצריך הוא חוזר וניעור, הוא מתחדש שוב, כי החיים האמיתיים

הם חיים נצחיים, זה מוסיף והולך תמיד.

בקשר כזה שהתורה עצמה עמלה בשבילו ומבקשת עבורו. הוא הופך להיות בן ברית עם התורה, מגדלתו ומרוממתו, אי אפשר להישאר אותו אדם. אנו מתעלים מדרגת מאכל בהמה, שזה קרבן העומר (מאכל שעורים), עד לדרגת אדם – "אתם קרויים אדם".

ההבדל בין אדם לבהמה כתוב במהר"ל ב"דרוש על התורה": בהמה זה "בה-מה" – היינו כל העתיד שלה כבר נמצא בה, שור בן יומו קרוי שור. משעת

אנחנו לומדים מסכת קניינים, המסכת שמגלה לנו איך הדברים משתייכים לאדון שלהם, כל אחד לפי איכות ודרגת קניינו. כולם דנים מה הפירוש "האישה נקנית לבעלה". קודם כל צריך לדעת מה זה "במ"ח דברים התורה נקנית". בירושלמי יש הוה אמינא שצריך גם כסף, גם שטה, וגם ביאה. במ"ח קניינים, זה לא הוה אמינא, זה ברור כך.

"אל תקרי מורשה אלא מאורסה" – זה חיבור לכל יחיד

להיות מוסיף והולך בתורה הק'

שלומד מתוך קבלת עול, מתוך רצף, מתוך שאיפה ותפילה ויראת שמיים, לחיבור שאולי יותר מוכשר אבל זה עולם אחר לגמרי. ואינו דומה לימוד מתוך עול ועקביות בעקשנות, ללימוד למקוטעין.

(כב). והאדם ידע – זה החיבור עצמו, מיוחדת ומזומנת, זה החיים עצמם. זה קשר בל יינתק, כביכול קשר של "אחותי רעייתי יונתי תמתי" (שיר השירים ה, ב) – אחד הוא ממש. התורה היא גוף החיים, זה דבר שמתחדש תמיד, אין סוף. אינו דומה לגמרי מי

התורה היא עץ החיים – כסדר תמיד צריך להיות מוסיף והולך, אי אפשר להישאר כמו אתמול. על ידי התורה אדם הופך להיות אדם אחר לגמרי. "אי לאו האי יומא, כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח). וזהו "וארשתוך לי באמונה, וידעת את ה'" (הושע ב,

החוט המשולש לא במהרה יינתק

עולם בחדר ייחוד, פסגת כל הקדושות. "וארשתוך לי לעולם, וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, וארשתוך לי באמונה וידעת את ה'".

לא במהרה יינתק. יתן ה' שנוכח לקנות התורה עם כל קנייניה, להגיע ל"הביאני אל בית הייך", "תורתך שעשועי" (תהלים קיט, עז), כביכול להיות עם בורא

"ברוך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי" – הקדוש ברוך הוא, ישראל והתורה – ביום תליתאי בירחא תליתאי. והחוט המשולש

שיחת מורינו המשגיח הגאון רבי בנימין פינקל שליט"א

נאמר בהיכל הישיבה הק'

"לימוד התורה ביגיעה – המפתח לקיום העולם"

תורה - חיזוק במעלת התורה

שזה לבוש עליו היטיב, והענין הוא שהחייט מבין בסחורה אבל אין הכרח שרוצה בטובתו ואביו שרוצה בטובתו אין הכרח שמבין בסחורה, אולם אם האבא הוא חייט גדול שמבין בבגדים אזי זה ממש מפליא, היות שהוא יודע בטיב הבגד וכן רוצה בטובת בנו. אומר החפץ חיים, הקב"ה יוצר הכל הוא ברא את העולם, אבינו שבשמים אומר עליו בני בכורי ישראל, מי עוד רוצה בטובתו ומבין בטובתו כהקב"ה, והוא מבקש כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. (משלי ז, ב).

אנחנו יכולים לשכוח גם דברים פשוטים אלו, וכבן מלך ששוכח מרוב שגרת החיים שהוא בן מלך. נתחיל במשל שהמשיל החפץ חיים על אדם שהלך לחייט כדי לקנות בגד יפה, בהגיעו הוא מבקש מהחייט בגד שיתאים למידותיו וכן שיהיה טוב ויפה, החייט מצידו מהלל ומשבח את טיב הבגד וכן כמה שזה תואם אותו וכו', ואכן החייט מבין היטיב בבגדים, אולם זה הקונה אינו בטוח שהחייט רוצה דווקא את טובתו, משום כך הוא הולך לאביו שיעץ לו אם הבגד תואם אותו, והנה אביו ממליץ לו לקנות, אבל עדיין מי אמר שהאבא מבין בטיב הבגד, יתכן שרק רואה

אנו עומדים בימים שבין פסח לעצרת והם ימי הכנה לקבלת התורה, ימי עלייה ברוחניות, מיום ליום צריך לעלות עוד דרגה ועוד עליה עד שמגיעים ליום המיוחל, יום הנספך.

ראשית כל צריך להתבונן במעלת הימים הגדולים הללו, בחשיבותם ובתכלית דרכי ההכנה ועצות להיות ראויים לקבלת התורה, ומלבד מה שאנו זקוקים להכנה לקבלת התורה הרי צריך להתבונן במעלת התורה ובן התורה, וכמה שנדע יותר ויותר את המעלה הגדולה הזו, כך נחפש יותר להגיע לדרגה זו, ואמנם הדברים ידועים אבל נחזדם, כי לפעמים מרוב הרגל

חובת ההתבוננות לצאת משגרת החיים

במעשיו ובראיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות. (יסוה"ת ב, ב).

ולכאורה היה נראה שאלו שני דרכים להתבוננות באהבת ה' ע"י התורה וע"י הבריאה, אולם נראה לומר שהכוונה בהתבוננות בתורה היא עצם הבריאה של התורה ומלבד מה שע"י קדושת התורה אפשר ג"כ להגיע לאהבת התורה אולם כדברי הרמב"ם ש"כ שנתבונן ונשכיל מצוותיו ופעולותיו כלומר כאותה התפעלות מעצם הבריאה כך יש להתפעל מהתורה הק' ועי"ז להגיע לאהבת ה'.

(וכדי להתבונן ביופי הבריאה כדאי לעיין בשער הבחינה וכן בדברי החזו"א באמונה וביטחון שעוסקים ביופי הבריאה).

ואחר שמתבוננים ומגיעים להכרה ביופי וברחמים שבבריאה, (הרי אנו אומרים, המאיר לארץ ולדירים עליה ברחמים, כלומר שבעת זריחת השמש היא מאירה לאט לאט כדי שלא יהיה קשה לעיניים וזה רחמים), שוב עלינו להתבונן מהי הסיבה שהקב"ה ברא כזה עולם יפה.

אחר שמראה על עצמו שאין רוצה לקיים רצון הש"י וזהו עדות שקר שמעיד על עצמו וכו' וכתב בספר חרדים דמזה נלמד כשאומר ואהבת את ה' יראה להכניס אהבת הש"י בלבו שלא יהיה כדובר שקר ח"ו (כה, ד).

ובשמירת הלשון כתב הח"ח בענין אהבת השי"ת וז"ל: וטוב שיראה להתבונן בזה אחר התפילה קודם שיכנס לביתו לאכול דומיא דשאר מצוות המוטלות על האדם כמו תפילין או לולב ומיניו בסוכות דאינו אוכל קודם שיקיימן (שמיה"ל חותם הספר ח"ב פ"ב).

כדי להגיע לאהבת ה' מצאנו שני דרכים בדברי הרמב"ם, במקום אחד כתב: המצווה השלישית היא שציונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצוותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וכו'. ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת את ה' אלוהיך, איני יודע כיצד אוהב את המקום, תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם, הנה בארנו לך שבהתבוננות תעלה בידך ההשגה ותגיע ההנאה ותבוא האהבה בהכרח (ספה"מ ג). כלומר שע"י שאתה עמל בתורה אתה מכיר באהבת ה', ובמקום אחר כתב הרמב"ם: והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם

הדבר הראשון שאדם צריך להתבונן הוא לא לחיות בשגרת החיים, לחשוב מה אני עושה, ומה התפקיד שלי בעולם, וכדברי הרמח"ל: הלא האדם רוב שנות ימיו עומד לחשוב חשבונות עסקיו, עסקי חיי שעה, ולמה לא ישים אל לבבו אפילו שעה אחת גם לזאת לחשוב מחשבת ממש, מה הוא, ולמה בא לעולם, או מה מבקש ממנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ומה יהיה סוף כל עניניו, זאת היא התרופה היותר גדולה וחזקה שתוכל להמציא נגד היצר, והיא קלה ופעולתה גדולה, ופריה רב שיעמוד האדם בכל יום לפחות שעה אחת פנוי משאר כל המחשבות לחשוב רק על הענין הזה שאמרתי: (דרך עץ חיים יג).

אדם ביקר ולא יבין נחשב כבהמות ידמו (תהילים מט, כא), בהמה לא עושה חשבון מה תפקידה בעולם, אבל האדם מחוייב לערוך חשבון מה תפקידו בעולם, ומעבר לזה כמה הוא עומד בתפקידו.

והדבר הראשון שעלינו להתבונן ה"ז באהבת ויראת ה', ועל ידי התבוננות בבריאה עצמה אפשר להגיע לזה, ובמשנ"ב הביא את דברי החרדים על אהבת ויראת ה': אמרין בגמרא כל הקורא ק"ש בלי תפילין הרי הוא כאלו מעיד עדות שקר בעצמו ח"ו ופירשו בתוספות לפי שאומר וקשרתם לאות וגו' ואין קושר ואף שבדיעבד יצא ידי ק"ש מ"מ יש לו עבירה מצד

אין טוב אלא תורה

מאתו ית', ואם אנו מרגישים שחסרה לנו ההטבה ה"ז מפני שהחטאים גורמים לכך. נחום איש גמזו היה אומר, גם זו לטובה, והנה אם

להטיב להם, כי אם אין מקבל הטוב אין הטבה (דע"ת יח). ואין טוב אלא תורה ורק ע"י לימוד התורה נוכל לקבל את ההטבה, ואין לשער את השפע של ההטבה

והנה ידועים דברי הרמח"ל: כי הא-ל ית"ש הוא תכלית הטוב ודאי. ואמנם, מדרך הטוב הוא להטיב, וזה הוא מה שרצה ית"ש לברוא נבראים כדי שיוכל

הכל היה טוב לא היה צריך לומר זאת, אלא ביאור הענין שאנו מאמינים שגם מה שנדמה כרע הוא גם לטובה, וכדברי הרמח"ל במק"א: ואמנם ידענו באמת שאין חפצו של הקב"ה אלא להטיב, והנה הוא אוהב את בראויו כאב האוהב את בנו, אלא שמטעם האהבה עצמה ראוי שייסר האב את בנו להטיבו באחריתו, וכענין שנאמר כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך. ונמצא שהמשפט והדין עצמו ממקור האהבה הוא נובע, ואין מוסרו של הקב"ה מכת אויב ומתנקם אלא מוסר אב הרוצה בטובת בנו. (ד"ה ח"ב פ"ח).

הקב"ה רוצה שהטוב יהיה בגלוי אבל זה תלוי בנו, והטוב הוא רק ע"י עסק התורה, כי לקח טוב נתתי לכם, טוב הוא ע"י עמל ויגיעת התורה, קיום המצוות

ועבודת המידות, ולמעשה העולם הבא הוא כולו טוב, אבל אנו מבקשים שגם בעולם הזה יהיה טוב כדי שנוכל לעבוד ולהגיע לעולם הבא.

וכבר מצאנו בכמה מקומות שהחטאים גרמו לסילוק הטוב, אצל אדם הראשון נאמר בחז"ל: אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין. (סנהדרין נט ב), ולאחר החטא הפסיד כ"ז, וכן מצאנו בגמ': העיד ר' יהושע מיום שחרב בתימ"ק אין יום שאין בו קללה ולא יד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות (סוטה מח, א). ובכתובות: רבי חלבו ור' עזירא ור' יוסי בר חנינא איקלעו לההוא אתרא אייתו קמיהו אפרסא דהוה כאילפס כפר הינו, ואילפס כפר הינו

כמה הוי ה' סאין אכלו שליש והפקירו שליש ונתנו לפני בהמתן שליש לשנה איקלע ר' אלעזר להתם ואייתו לקמיה נקטו בידיה ואמר ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה. (ק"ב, א).

העיר לי חכ"א שרש"י עה"פ בבראשית, טרפה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה וכו' (לא, לט) כתב: לשון קולע באבן אל השערה ולא יחטיא, אני ובני שלמה חטאים, חסרים אנכי אחסרנה אם חסרה, חסרה לי, וכו', ואנו לומדים מכאן שמשמעות המילה חטא היא חסרון, כלומר שהחטא מחסר בבריאה, וייסורים הם לטובה כדי לכפר על החטא ובכך להשלים את החיסרון.

כשאדם לומד הוא מביא ברכה וישועה לעולם

אם בחוקותי תלכו וכו' ונתתי גשמכם בעתם, אומר רש"י אם בחוקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה, כלומר שע"י עמל התורה זוכים לגשמים בעתם, וחלילה אם חסר בעמל התורה יבואו הקללות, והתכלית הוא עבור ישראל שיעסקו בתורה, וכל האומות זוכות בזכות ישראל, וכדברי הגמ' בהחליל שהגויים לא יודעים כמה שהם הפסידו מחורבן הבית.

אדם צריך לדעת מהו התכלית, וכשאדם לומד הוא מביא ברכה וישועה לעולם, ויש אחריות גדולה על כל בן תורה שהוא יידע שמביא טובה וברכה לעולם.

ובדברים אלו ניתן לבאר את דברי הגמ' בסנהדרין: אפיקורוס כגון מאן אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו (צט, ב). הוא לא מבקש לסגור את הישיבות אלא אומר מאי אהנו ליה רבנן ואינו מבין שכל זכות הקיום היא מתורתם, והגמ' שם מוסיפה שלא זו בלבד אלא הוא מגלה פנים בתורה: דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי אמר רב נחמן בר יצחק מהכא נמי שמע מינה שנאמר ונשאתי לכל המקום בעבורם (שם).

ומענין שבד"כ בפסוקים שיש פשט ודרש מביא רש"י את הפשט ואח"כ דרש, אולם בפסוק בראשית ברא הביא רש"י: אין המקרא הזה אומר אלא דורשני כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה א ו) בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו (משלי ח כב), ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו (ירמיה ב ג), ואם באת לפרש כפשוטו וכו'. פסוק זה צועק שיודעו אותו שכל הבריאה היא בשביל ישראל והתורה.

וממילא מי שלומד תורה הרי הוא מקיים את תכלית הבריאה, ואם לא הוא מבטל את התכלית, ודבר זה הוא אחריות גדולה וגם זכות עצומה.

אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין

והנה הגמ' בשבת אומרת: אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה כד"ל דאמר ר"ל מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, ה' יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פח א).

הגליל שהם הרים גדולים וגבוהים במיוחד, ורק נחשוב שכל הזמן הם עסוקים בכך שהם רוצים קיום והם היו במתח אם בנ"י יקבלו את התורה או לא, וכשענו ישראל נעשה ונשמע, שקטה, נהיה מצב של שמחה, ההרים והגבהות יפצחו לפניהם רינה, וזה נמשך גם

תפקידנו, הייתה לי הרגשה שאפשר להמשיך משל לילד קטן שמתעורר בלילה ובוכה, והוא לא יכול לומר על מה הוא בוכה, אבל האמת שהוא רוצה לשותות, והאם יעלה על הדעת שבגלל שאינו מבקש ההורים לא יתנו לו, כך הם כל החילוניים, הם לא יכולים לצעוק אבל בתוך תוכם הצעקה שלהם היא, תלמדו עוד ועוד, כי זה מוסיף לנו חיים.

ונסיים, אחר שנדע מעלה זו, נצטרך להוסיף עוד ועוד בלימוד התורה, ר"מ אומר כל הלומד תורה לשמה זוכה וכו' נקרא רע אהוב משמח את המקום והלואי שאדם יזכה שאחר מאה ועשרים יהיה כתוב לו על המצבה משמח את המקום, (רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל היה בקבר של משהו והיה כתוב שם הרבה תארים והוא אמר הרי זה עולם האמת, ולא היה צריך להוסיף מילה אחת, הרי שם אין חכמות וזה בושא גדולה), יש דרגות בלימוד לשמה אבל אם לומדים לשמה זה משמח את המקום, ומסביר המדרש שמואל שהיות והקב"ה ברא את העולם להיטיב והכל זה ע"י התורה אז מי שלומד תורה הוא משמח את הקב"ה שע"ז הוא יכול לעשות טוב בעולם, וממילא הוא גם משמח את הבריות.

אשרנו מה טוב חלקנו שאנו יכולים להיות האחראים והמצילים של הדור, ולעשות נחת רוח לבורא ע"י עמל ויגיעה, והבא ליטהר מסייעים אותו והקב"ה יעזור שנוכל ללמוד מתוך חשק ושמחה ושתמיד נוכל לעשות נחת רוח להקב"ה.

היום שכל הקיום לעולם הוא בזכות התורה.

ועל בן תורה לדעת שזה תפקיד גדול שיש לו, שככל שילמד יותר הוא מביא ברכה לעצמו ולעולם כולו, ולעת"ל הכל התבאר הייטב, ועצם לימוד התורה הוא התכלית, אם שואלים משהו מה אתה עושה, הוא צריך לענות אני מביא חיים לעולם, ולפנים צערא אגרא, הבנייה היא יותר חזקה כשיותר קשה ללמוד. וזו עבודה גדולה והתבוננות עצומה לדעת מה

אין לנו השגה בזה, אבל הבריאה עמדה בפחד מה יהיה אם בנ"י לא יקבלו את התורה, שאז לא יהיה קיום לעולם, והבריאה הרי רוצה קיום ומשום שהבריאה היא כבוד שמים, ומצאנו בכ"מ את הרצון הזה של הבריאה שיהיה לה קיום, וכגון במעשה של רבי פנחס בן יאיר: הוה קאזיל לפדיין שבויין פגע ביה בגינאי נהרא, אמר ליה גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך, אמר ליה אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה אני ודאי עושה, אמר ליה אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם חלק ליה (חולין ז, א), ואנו רואים שהנהר פחד מזה שלא יהיה לו יותר קיום, וכן בגמ' בע"ז (יז, א) בההיא דרבי דאלעזר בן דורדיא שביקש רחמים משמים וארץ ומהרים וגבהות וכולם ענו לו עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו. ונתאר לעצמנו את הרי ירושלים הגבוהים או הרי

הגאון רבי רפאל יצחק רייכמן זצוק"ל

כ"ב סיון תשפ"ד
במלאת שנה להסתלקותו

מעדות המזרח התדרדרו מבחינה רוחנית, ובפרט ילדים שהתגלגלו לרחובות מבתיים שהתפרקו, נזעקו גדולי ישראל על כך והוקם אז על ידי שני אברכים צעירים ה"ה רבי שמעון בידרמן מלעלוב ירושלים ורבי נתן ברוורמן מוסד לבנות עולות בשם בית עולות בהם חינוכו בתנאי ויראה, במוסד זו הצילו מאות רבות של בנות שהקימו משפחות לתפארה. עם הקמת המוסד כשראו שאינם יכולים לשאת את המשא לבד התחבר אליהם רבי רפאל ונטל על עצמו חלק גדול מהעול כשהוא דואג הן לפן הכלכלי כשהוא אף מתבזה עבור גיוס כספים למוסד. והן בפן הרוחני כשהוא היה צריך לדאוג להרבה צרכים של הבנות. והכל שלא על מנת לקבל פרס, ואדרבה הרבה נתן מהונו ואונו למען מטרה נשגבה זו.

דאגה מיוחדת היה לו לכאבם של בנות ישראל הכשרות שמכל מיני סיבות לא התקבלו לסמינרים והיה מקדיש שעות מרובות וכוחות עצומים לשבצם ולשכנע מנהלי סמינרים לשבץ בנות אלו. על אף שלא היה לו כל קשר מוקדם עם משפחות אלו ולא מהחוג שלו כלל, התבזה והתאמץ לכל בת כאילו היא בתו האישית. משפחות רבות מספרות על כך שהיה נותן להם את ההרגשה כאילו זה בעייתו האישית ולא שלהם. ממש בבחינת "בצרתם לו צר".

זכה לחתן את שלושת בנותיו עם תלמידי חכמים, ראב"ד ביתר הגאון רבי צבי ברוורמן, הגאון רבי יהודה בן שלמה ראש כולל בירושלים, והגאון רבי בנימין דרייפוס ראש ישיבת חכמת שלמה. תנצב"ה

צריך להשתתף בצער הציבור ולא להסיח דעת מזה

יום אחד נכנסו הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל והגאון רבי רפאל רייכמן זצ"ל אל מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל לדון בפניו באיזה עניין ציבורי היה זה בתקופה בה שררה מתיחות גבוהה בגבולות הארץ ובאותו יום נהרגו שנים עשר חיילים משיביו הנכנסים להביע את מבוקשם. אמר להם מרן זצ"ל כי אין השעה עתה כשרה לדבר והוסיף וסיפר להם כי בעת מלחמת תש"ח כאשר הופגזה ירושלים ביקשו לשוחח עם מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל בענייני הציבור ומרן הגרי"ז אמר שאין זה הזמן עכשיו לדבר בעניין שכן כאשר דם ישראל נשפך צריך להשתתף בצער הציבור ולא להסיח דעת מזה, "גם אני עתה" סיים מרן הגרא"מ שך זצ"ל "צריכים להשתתף בצער הציבור ולא להסיח דעת מזה, אין הזמן כעת לדבר, יש להמתין ליום אחר".

מיד לאחר נישואיו פתח כולל בשם 'עטרת שלמה' דבר שהיה נדיר אז שאברכים ילמדו במסגרת נפרדת ויקבלו מלגה נאה על כך.

בכולל שהוא עמד בראשו למדו מגאוני ישראל כהגאונים רבי אברהם דב אויערבך וגיסו ר"י טרגר רבי שמואל טרוביץ רבי לייבל מינצברג ועוד רבים מגאוני ישראל. שמו של הכולל נודע למרחוק כמקום שמגדלים בו גאוני ישראל. והם הוציאו קבצים בשם 'זר זהב' ובו חידושי תורתם שהרעישו את עולם התורה בשעתו.

לאחר כמה שנים נקרא להקים כולל אברכים בישיבת מאה שערים, שם העמיד אברכים מופלגים בתורה והוראה רבות בשנים.

בתקופה זו נסמך להוראה מגדולי ישראל דאז מרנן רבי משה פיינשטיין רבי יחזקאל אברמסקי ועוד מגדולי ישראל.

קשר מיוחד היה לו עם מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצ"ל וביניהם התפתח קשר מיוחד עד שמרן הגרי"ש היה משוחח עמו בענייני השעה דבר שהיה נדיר אז. הקשר נמשך במשך שנים רבות כאשר מרן הגרי"ש סומך עליו את ידו לכמה מפעולות ציבוריות וממנה אותו כחבר במספר וועדות רבנים.

כבר בזמן היותו אברך צעיר נודעו שיעוריו ברבים בחידושים הנפלאים הבנויים לאמיתיה של תורה, גם בחורים הלומדים בישיבת תפארת צבי של חמיו זצ"ל ביקשו לשמוע ממנו חבורות. בקבוצה של הבחורים שהשתתפו בחבורות היו 'בלחט"א הגר"ד כהן והגרש"י בורנשטיין זצ"ל. [דבר פלא סיפר על הגרש"י שחזר אחרי ארבעים שנה על יסודות ששמע ממנו בהיותו בישיבה קטנה].

כמו כן חיבה נודעת לו בכתבי יד מגדולי הדורות, ובפרט מבעל פתח הבית, ובעשרות קבצים וספרי זיכרון מופיעים דברים שטרח והכין עבורם מתורת גדולי הדורות, ועצתו וחכמתו בעניינים אלו היו לשם ולתהילה. יראת החטא שבערה בו היתה ניכרת לכל רואיו, מי שהזדמן פעם לשמוע את קריאת שמע שלו ראה יהודי המדקדק וחדר לדבר הלכה בצורה מופלגת.

חיבה מיוחדת היה לו למצוות ד' מינים במשך שנים נודע כמומחה גדול בכשרות ארבעת המינים כשרבים משחרים לפתחו לשמוע ממנו את הכרעתו, כן נודע כמרא דשמעתתא בעניינים אלו בשליטתו העצומה בכל מכמני השיטות והדעות.

בשנות העלייה הגדולה עת משפחות רבות של עולים

הגאון רבי רפאל רייכמן זצ"ל נולד בשנת תרצ"ד בברונקס שבניו יורק לאביו הגאון רבי שלמה זלמן רייכמן זצ"ל ששימש ברבנות, והוציא את הספר חידושי הרמב"ן על מסכת חולין.

לכבוד לידתו קיבל אביו מכתב ממרן הגרי"ב ליבוביץ זצ"ל ובו בירכו שיגדל בתורה ויראת שמים.

כבר בנעורו ניכרו בו כישורונותיו הנדירים, ומיד כשנכנס ללמוד בישיבת רי"א בארה"ב בלט מכל התלמידים עד שהתמנה לנשיאות התלמידים. גם רבני הישיבה השתעשעו רבות בלימוד עם הנער העילוי, תלמידים מאותה תקופה סיפרו שבשעת השיעור היה ראשו של ראש הישיבה מופנה לעבר הנער רפאל לראות איך יגיב לדבריו.

בחודשי הקיץ עת הייתה חופשה בישיבת רי"א היה שם פעמיו לישיבת לייקווד לקבל תורה מרבי אהרן קוטלר זצ"ל.

בתחילת קיץ תשי"ד הגיע לארץ עם אביו לשקוד על תלמודו. עם הגיעו ארצה משמעו ראשי הישיבות של מיר וחברון כי העילוי הצעיר בדרכו ארצה ביקשו שניהם שיגיע ללמוד בישיבתם. מכיון שלא יכל להחליט באיזה מהישיבות לבחור החליט לפצל את סדר יומו כאשר בסדר א' הוא לומד בישיבת חברון שם למד בחברותא עם הגאון רבי משה שפירא זצ"ל ובחצי השני למד בישיבת מיר, בהמשך עבר ללמוד בכל היום בישיבת מיר שם נתחבב מאוד על מרן ראש הישיבה הגה"ח רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל. במשך לימודו בישיבה למד בחברותא עם מרן רה"י הגר"נ פרצוביץ זצ"ל.

בהגיעו ארצה נכנס יחד עם אביו לביתו של הרב מבריסק זצ"ל שהוקיר טובה לאביו שטרח לאסוף כספים מיוצאי בריסק בארה"ב עבור הישיבה והרב, באותו מעמד הציע לרב מבריסק מהלך גאוני בענייני מקוואות, לאחר מכן ביקש מהרב מבריסק שיתן לו זמן קבוע בו יוכל לדבר בלימוד עם הרב. הרב שנהנה כל כך מהעילוי האמריקאי קבע לו זמן לכל מוצאי שבת שיבוא לדבר עמו, ואכן למשך מספר שנים היה מגיע בקביעות כל מוצאי שבת והיה משוחח עם הרב בלימוד.

הקשר עם בית בריסק נמשך במשך השנים כאשר היה צועד מידי שבת להתפלל בישיבה הרמה ברחוב פרס, ובכל חג היה עולה לביקור חג אצל בני הרב מבריסק הגרי"ד הגרמ"ד והגר"מ הלויים זצ"ל.

בחודש אב תשט"ז נשא את רעייתו הרבנית שתחי בתו של הגאון רבי מיכל דוד שלפוברסקי זצ"ל ראש ישיבת תפארת צבי.

התמסר לעזור לאברך שיוכל להישאר באהלה של תורה בארץ הקודש

בספר מעדני שמואל על ההפטרות להגאון רבי שמואל טרוביץ זצ"ל (פרשת תולדות), מסופר בחודש אלול שנת תשט"ז נוסד בירושלים כולל לאברכים צעירים בעלי כשרונות בשם "עטרת שלמה", הכולל נחשב לרמה מיוחדת מצד חשיבות האברכים וכמו כן המילגה שהאברכים קיבלו היתה גבוהה בהרבה מהמקובל. בראש הכולל עמד הגאון רבי רפאל רייכמן [תלמיד מובהק להגרי"ז מבריסק זצ"ל], גם אני (הרב טרוביץ) נמנית בין חברי הכולל. בשנת תשי"ז הצטרף לחבורה אברך אמריקאי בעל כשרון רב ומתמיד עצום, הוא היה תלמיד הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל מליקווד. אביו היה אחד הרבנים המפורסמים בעולם הרבנות בעיר גדולה בארה"ב, הקהילה היתה מאורגנת ועשירה מאוד, והאב ציפה זמן רב שבנו הנ"ל יתחיל לכהן גם הוא ברבנות שם, בתקווה שבמשך הזמן הוא יירש את הרבנות המפוארת שלו. אך הבן ביקש לנסוע קודם לשנה לארץ הקודש בכדי להתבסס מתורת ארץ ישראל, תוך הבטחה שלאחר שנה יחזור לארה"ב לקבל את משרת הרבנות. [ראה בהפדרס (מרחשוון התשי"ח עמוד 10)]. צוין דהאברך הנ"ל לאו"ט סיפה כשרציתי לעזוב את לייקווד ולנסוע לארץ ישראל, התנגד לכך ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר זצ"ל ואמר שאינו מוותר עלי בשיבתו, אולם כשאמרתי לו שהנני נוסע לארץ ישראל, כי אינני יכול לעמוד בלחץ של אבי שרוצה מאוד שאמש כסגנו ברבנות, הסכים ר' אהרן ז"ל מיד שאסע לארץ הקודש]. כאשר הגיעו האברך ואשתו לירושלים הצטרף לכולל הנזכר, אני למדתי אותו בחברותא, ומאוד נהניתי משכלו הבהיר, וכח העמקה נפלא שהיה מחונן בו. ההורים דאגו לספק כל צרכיו בעושר ובכבוד, והוא שקד על התורה בהתמדה רבה. כעבור שנה דרשו ההורים לקיים את ההבטחה ולחזור לארה"ב, אולם הוא ביקש אורכה לעוד שנה, וזו ניתנה לו. לאחר שנה נוספת שוב התחנן על נפשו שחשקה בתורה, וביקש עוד שנה, וכך השתדל למשוך את הזמן ככל האפשר. ההורים - בליט ברירה הסכימו.

בקיץ תש"ך הודיעו ההורים וכן הורי אשתו, שעליהם לחזור לארה"ב לקבל את המשרה, הם גם ציינו שבאם לא יחזרו בהקדם, אזי הם יפסיקו לממן את החזקתם כך שישארו ללא דירה, וללא אפשרות של פרנסה כלל, אשתו לא עבדה, ובינתיים נולד להם תינוק, וגם התכנית של הכולל שהיתה לחמש שנים בלבד עמדה להסתיים, והכולל עמד להיסגר ומכיון שאחות אשתו עמדה להתחתן אז, החליטו לחזור לארה"ב. את הספרים שקנו בארץ ישראל שלחו לארה"ב, וחלק ממכשירי החשמל נמכרו, הדברים האחרים כבר היו ארוזים בכדי לקחתם לארה"ב.

'מזל טוב, אנחנו מאחלים לכם הצלחה רבה, ושמחים על החלטתכם להישאר בארץ'

כאן התערב ראש הכולל רבי רפאל רייכמן, ואמר אין להשלים עם העובדה שאברך כל כך מוכשר שחשקה נפשו בתורה יסע לקבל משרה שאינה הולמת אותו, ואשר בוודאי לא יוכל לעלות במעלות התורה כאשר יחזיק במשרה זו. החלטתי לשוחח על כך עם הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל משגיח בישיבת כפר חסידים, שהגיע בדיוק לעיר הקודש ירושלים, הדבר היה ביום חמישי בבוקר, באתי אליו, הוא הכיר אותי ואת משפחתי, אך את האברך לא הכיר ולא ידע. לאחר שסיפרתי לו את כל הפרשה, התרגש מאוד, ואמר צריך לעשות הכל בכדי שישאר בארץ ישראל, הוא הביע נכונות לדבר עמו, וסיפר לי שביום ראשון הקרוב הוא מתכוון לנסוע לאנגליה, ולכן ברצונו להיכנס היום בצהריים אל הגאון רבי יחזקאל סרגא זצ"ל ראש ישיבת חברון - בכדי להיפרד ממנו, אמרתי שהנני גר ליד ביתו של הגרי"י סרגא, הסכים על אתר לבוא אל ביתי ולשוחח עם האברך.

דבר ראשון שאל ר' אליהו על טיבה של הרבנות שהוא מתכוון לקבל בארה"ב, וכך היו דבריו: האם תהיה מסוגל לעלות על הבימה, ולומר שילד שנולד מהורים שאינם שומרים טהרת המשפחה, נאמר עליו (תהלים נח, ד) "זורו רשעים מרחם" וגו' (עין מדרש רבה במדבר), לא - השיב האברך חזר ר' אליהו ואמר: זאת אומרת שאתה הולך למקום שיעשו תועבות. ואתה אפילו לא מסוגל למחות על כך, במקום זה אתה מסוגל לשבת ולעלות כאן בארץ הקודש במעלות התורה כאחד הגדולים, נו, מה שווה יותר?

התחיל האברך להתנצל שאשתו לא מוכנה להישאר כאן, אמר לו כתוב בתורה (דברים כד, ו) "כי יקח איש אשה חדשה... נקי יהיה לביתו שנה אחת", מה הכוונה בזה, שהבעל צריך בשנה ראשונה לייצב את הבית על יסודות איתנים שגם האשה תדע את הדרך היאך לנהל בית, ואם אשתך אינה מבינה שצריך להישאר בארץ הקודש הרי האשמה בך ר' אליהו שלח אותו לקרוא גם לאשתו, והוא ישוחח עם שניהם.

כאשר אשתו של האברך נכנסה, קם ר' אליהו מלוא קומתו, היה זה מחזה מרהיב לראות את הצדיק הישיש קם בפני אשה צעירה, גם האשה נדהמה, מיד הגיב ר' אליהו, את וודאי מתפלאת שקמתי לכבודך, אך דעי שיש לך בעל תלמיד חכם שעתיד לגדולות, ואשת חבר כחבר אך חלילה שלא תמשכי אותו לארה"ב, כי אז האחריות הגדולה מהתוצאות תרבוץ עליך. הוסיף ר' אליהו וסיפר שבמלחמת העולם הראשונה היו כל בניו לומדים בישיבות, ובבית לא היה לחם לאכול, פנו השכונות אל אשתו שתוציא לפחות בן אחד מהישיבה, בכדי שיביא משהו לאכול בבית, השיבה אשתו לשכנה, כאן בעולם הזה אינני רוצה את עזרתם של בניי, יבוא זמן כשאני אלך לשם [לעולם שכולו טוב] אז אזדקק להם, מוטב לי לסבול כאן בעולם הזה, לחיות בדוחק ובצמצום, וכלבד שאזכה שכל יוצאי חלצי יגדלו לתורה ויראה, ואוכל להעזר בהם בעתיד כאשר אנכי כבר לא אוכל לעשות... ואכן כשהיא הלכה מהעולם ישבו שבעה עשרה בניה ראשי ישיבות משגיחים תלמידי חכמים זרע ברך ה', האם לא צדקה אשתי בחשבונה. אשתו של האברך הגיבה, הנה אבי מורי

תלמיד חכם ורב, מורי חמי תלמיד חכם ורב ראשי בעיר גדולה, ושניהם מצווים עלינו בגזירת כיבוד אב לחזור לארה"ב ולקבל את הרבנות, ולדעתם יש בכך שליחות גדולה לריבוי כבוד שמים, היאך אפשר להתנגד לכך. בתשובה לכך פתח ר' אליהו את דברי הרמב"ם (דעות ריש פרק ו) והקריא בהטעמה, דרך בריתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים, ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם. כך המשיך ר' אליהו לקרוא את לשון הרמב"ם בהטעמה עד סוף ההלכה, והמשיך לשאול: עם כל הכבוד להורים, האם אתם חושבים שאחרי שהם נמצאים כך הרבה שנים בארה"ב אינם מושפעים כלל מהסביבה.

השיחה היתה מרגשת מאוד, האווירה בבית היתה של יום הכיפורים בשעת נעילה, האברך ואשתו ישבו ובכו, אני (הרב רייכמן) רציתי לצאת מהחדר, אך ר' אליהו ביקשני להישאר, הוא הסביר להם שכדאי להם ללוות כאלפיים לירות בכדי שיוכלו להתארגן בשלב ראשון, אילו הייתי נשאר כעת כאן בארץ הייתי (ר' אליהו) בעצמי משיג לכם את הסכום בהלוואות. וכאשר נשאל מה יהיה הלאה, השיב: אין ספק שההורים יתפייסו בקרוב מאוד, עוד תראו שאביך יבוא הנה לנשק אותך על שנשארת בארץ.

ר' אליהו ישב איתם בביתי כמה שעות בסבלנות רבה, לאחר מכן הבטיח להם שפע של ברכה ופרנסה בכבוד. ולבסוף פנה אליהם בשאלה: 'נו, מה החלטתם?', הוא עמד ודרש במקום תשורה החלטית, הוא הוסיף ואמר שבקרוב ימלאו לו שמונים ושש שנים, והוא מבקש להתחשב בגילו.

"אני מקבלת עלי מה שבעלי יאמר" אמרה האשה, אחריה, אף בעלה אמר 'אנו מקבלים את דבריו של הרב'.

ראש הכולל הלך עם האברך לתחנת הדואר ושלח מברק להוריו, שהוא קיבל משרה של ר"מ בירושלים והחליט להישאר בארץ. למחרת התקבל מברק חריף, האבא מאוכזב ונדהם, האמא עלולה לקבל התקף לב רח"ל. והם מבקשים לשקול שוב את ההחלטה, כאשר המברק הזה התקבל האברך היה נבון ביותר, היה נראה שעולמו חרב עליו, אך המצב הזה לא האריך זמן רב. למרבה הפלא הגיע מברק כעבור יום מהוריו, 'מזל טוב, אנחנו מאחלים לכם הצלחה רבה, ושמחים על החלטתכם להישאר בארץ'.

אין שום הסבר הגיוני למפנה שחל בדעתם של ההורים, היאך יתכן שלאחר התנגדות כה נחרצת שינו לפתע את דעתם מהקצה אל הקצה והסכימו בשמחה שילדיהם ישארו בארץ. אשתו של האברך נסעה לחתונת אחותה, כשהיא חזרה סיפרה, כאשר הגיעה לבית חמיה הרגישה מאוד לא נעים, כל הדרך פחדה מהפגישה עם ההורים, אך למרבה הפלא כאשר נכנסה לביתם התקבלה בחביבות רבה, ההורים שמחו על החלטתם להישאר בארץ.

מקורות: קובץ גיליונות קרח פ"ד

מִרְן רַה"י אֵמַר לְבַחֲרִים שֶׁנִּשְׁאָרוּ בְּכֹלָא בִּשְׁנֵהָא שִׁיְהִיּוּ בִּיחַד וְיִלְמְדוּ מִרוֹת שְׁדַּבְקָה בַּחֲמוּתָהּ

עצום, את הסוגיה — הרחק מעבר למקום ולזמן... בסופו של דבר התברר כי התרחש נס שהציל את חייו. בדרך לא דרך נודע לרבנית חנה מרים על מעצרו של רבי חיים ועל החיפוש העומד להיערך כל רגע, והיא הספיקה להוציא מהבית את הדולרים האסורים ולהחביאם בבית השכנים. כאשר הגיעו אנשי הבולשת לערוך חיפוש, לא מצאו דבר, אף על פי שלא פסחו על שום פינה ועל שום מחבוא בבית...

לא נותר ליפנים אלא לשפוט את רבי חיים אלא על "עבירה על תקנות הגטו". הוא והחברות נידונו לשלושה ימי מאסר, ושני התלמידים האחרים, שבדינים החמירו יותר — לשמונה ימים.

הדבר היה סמוך לחג השבועות, וכשסיים רבי חיים לרצות את ימי מאסרו ועמד להשתחרר — חיזק את רוח התלמידים שנתרו בכלא והרעיף עליהם מילות עידוד וביטחון. "החשוב מכול הוא שתשארו צמודים זה לזה כל הזמן, שתתחזקו מכוחו של הייחוד", אמר להם; "הקפידו לא להתרחק איש מרעהו; ערפה התרחקה מחמותה — וראו מה היה בסופה. רות דבקה בחמותה — וראו למה זכתה!".

לגליות" (כידוע, נאסרה השהייה בלילות מחוץ לגטו). אתם נעצרו שני תלמידים נוספים, באשמה דומה. אם כי העילה למעצר לא הייתה חמורה במיוחד — הייתה החרדה עצומה: לא היה כל ספק כי היפנים יעריכו חיפוש בביתו של רבי חיים (לאחר כל מעצר היה נהוג לערוך חיפוש בביתו של העציר) — ושם ימצאו על נקלה "אוצר" של דולרים שנשלחו מארצות הברית עבור הישיבה — "כסף אמריקני בוגדני"... והרי מציאתו של הכסף הזה תביא גזר דין מוות מייד!

המצב נראה נואש. תלמידיו של רבי חיים, ששהו אתו בתא המעצר, ציפו באימה לבאות. אולם הוא עצמו היה נראה כמי שאין הדבר נוגע לו כלל. על אף הסכנה הנוראה, ובתוך ההמולה הבלתי נסבלת שהקימו שיכורים ועבריינים שנכלאו גם הם באותו תא מעצר — עמד רבי חיים ליד התריס המסורג הפונה למסדרון הכלא וחזר במשך כל שעות הלילה על סוגיה כלשהי במסכת

שבת. העובדה שחיייו היו תלויים על בלימה לא ניכרה כלל על פניו כשעמד ושינן, בריכוז

החקירות והמעצרים היו תופעות שכיחות בשנגחא: כשנגזרה גזירת הגטו ובני הישיבה הורשו לצאת מתחומם רק באמצעות תעודות מעבר רשמיות — אירע לא פעם שתלמידים נתפסו ב"עבירה על התקנות" ונאסרו. בכמה ממקרים אלה נמנעו תלמידים מלשאת את התעודות בשבת, אם כי המשגיה, התיר זאת, ואנשי המשטרה, שארבו להם בנקודות ביקורת בדרך ל"בית אהרן" — אסרו אותם.

בכל מקרה כזה היה על מִרְן רַה"י שה"ת רבי חיים שמואלביץ — שבעיני השלטונות ייצג את הישיבה ונשא באחריות לכל עבירה על החוק של אחד מתלמידיו — לטפל בשחרורם. כל פעולה כזאת דמתה לכניסה לגוב אריות, ומעולם לא יכול לדעת מראש אם יזכה לצאת ממנה בשלום.

באחד הלילות נעצר רבי חיים עצמו עם תלמיד שלמד אתו בחברותא מחוץ לתחומי הגטו בשעות "בלתי

הקפידו לא להתרחק איש מרעהו! ערפה התרחקה מחמותה — וראו מה היה בסופה. רות דבקה בחמותה — וראו למה זכתה!

מכתבי רבותינו

"כל מקום ומקום שמרביצים בו תורה ויר"ש חשוב כמו הר סיני שהרי כבר אחז"ל הקב"ה יושב ושונה כנגדו נמצא דהוי כמו הר סיני ממש. אלא שלא שומעים באזנים פשוטות את הקולות וברקים, אבל אוזן שומעת תשמע גם את זה"

בזמן האחרון נתרבו תלמידים ונעשה המקום דחוק וצר, ומקומם שה' יצליח, מִרְן רַה"י שליט"א מרגיש חלש מאוד ונקוה להשי"ת שצום יוה"כ ישפיע לטובה, לפני כמה ימים היתה חתונת בתו הבכורה של הג"ר בינוש שליט"א עב"ג.

חשוב כמו הר סיני שהרי כאחז"ל הקב"ה יושב ושונה כנגדו נמצא דהוי כמו הר סיני ממש. אלא שלא שומעים באזנים פשוטות את הקולות וברקים אבל אוזן שומעת תשמע גם את זה..." אצלנו אין חדשות מיוחדות הישיבה הק' אצלנו

מכתב שנשלח ממִרְן רַה"י הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל בשנת תשכ"ד מירושלים עיר הקודש (הובא בבנין נחום עמ' תעז), נצטט חלק מהמכתב הנוגע לענייני דיומא:

"כל מקום ומקום שמרביצים בו תורה ויר"ש